

OBRANA, CIVILNÁ OCHRANA A KRÍZOVÝ MANAŽMENT VO VZDELÁVACEJ SÚSTAVE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

DEFENSE, CIVIL PROTECTION AND CRISIS MANAGEMENT IN EDUCATIONAL SYSTEM OF SLOVAK REPUBLIC

Monika Hudáková

Súhrn:

Príspevok analyzuje súčasný stav v oblasti obrany, civilnej ochrany a krízového manažmentu vo vzdelávacej sústave SR z hľadiska ich nezastupiteľnej úlohy na zachovaní bezpečnosti štátu. Hlavný dôraz kladie na skutočnosť, že pre zachovanie bezpečnosti je rovnako potrebné i predchádzanie vzniku ohrození, rizík a krízových situácií a eliminácia rizikových fenoménov akými sú terorizmus, tolerancia ku xenofóbii a rasizmu, narastajúca drogová závislosť a pod. Na dosiahnutie tohto stavu je potrebné v oblasti výchovy a vzdelávania zameriavať pozornosť nie iba na predmety povahy civilnej ochrany, prípadne zabezpečenia a príprav na obranu, ale v rámci medzipredmetových vzťahov v predmetoch prírodovedného i humanitného charakteru zamerať pozornosť na skutočnosť, že k zachovaniu bezpečnosti štátu patrí i osвета, výchova a vzdelávanie, ktoré budú eliminovať možnosť vzniku konfliktov. Možno preto konštatovať, že rezort školstva si v rámci vzdelávacej sústavy SR túto úlohu plní a priebežnou aktualizáciou učebných osnov s ohľadom na vývoj svetovej i celospoločenskej situácie bude túto úlohu v dlhodobom horizonte i naďalej kvalifikovane plniť.

Kľúčové slová:

obrana, civilná ochrana, krízový manažment, vzdelávacia sústava, krízová situácia

Abstract:

The paper analysis current situation in the field of defense, civil protection and crisis management in educational system of SR and points the irreplaceable role of the Slovak educational system by the state security protection. Main premium is putted on the reality that the security preservation is necessary as well as the prevention of risks, crisis situations endanger, elimination of risks phenomena as terrorism, xenophobia and racism toleration, growing drug addiction. To reach this it is necessary to aim the attention in the education field not only on the subjects of civil defense or securing and defense preparation but also on subject of biological and humanity character. Therefore it is necessary to aim the attention on the reality that to the state security preservation belongs also education and training which will eliminate the future conflicts. We can state that the Ministry of education is fulfilling this task in the educational system of SR. This task is being fulfilled through updating the teaching curriculums with regard on the world's development. The ministry will continue in qualifiedly fulfilling of this task in long-term horizon.

Key words:

Defense, civil protection, crisis management, educational system, crisis situation

ÚVOD

Bezpečnosť SR vychádza z jej národného záujmu, ktorého poslaním je zaručiť zvrchovanosť, suverenitu, územnú integritu, nedotknuteľnosť hraníc, bezpečnosť občanov, hospodársku prosperitu, spoločenskú stabilitu a medzinárodne uznanie SR. Tvorí ju súhrn politických, diplomatických, ekonomických, kultúrnych, historických, vojenskostrategických, vnútorných bezpečnostných a ekologických prvkov a ich vzájomných väzieb. Je syntetickou kategóriou, zahŕňajúcou všetky podstatné (životne dôležité) politické, ale i národné záujmy a prostriedky realizáciou ktorých sa zaručia maximálne výhodné vonkajšie a vnútorné podmienky pre bezpečnosť SR a jej občanov.

Bezpečnosť SR je garantovaná prostredníctvom orientácie na zabezpečenie vnútornej bezpečnosti občanov a štátu vlastným bezpečnostným systémom, vlastnými silami a prostriedkami (nielen vojenskými) a zabezpečenie vonkajšej bezpečnosti v rámci transatlantických, európskych, regionálnych a celosvetových bezpečnostných systémov a štruktúr.

V zmysle uvedených myšlienok vystupuje na povrch teória, ktorej hlavnou ideou je vedenie, výchova a vzdelávanie spoločnosti, ktoré nebudú výhradne orientované iba na riešenie už vzniknutých ohrození, rizík a krízových situácií či už vojenského alebo nevojenského charakteru, ale na prechádzanie vzniku, resp. eliminovanie fenoménov, ktoré môžu skutočné hrozby spôsobovať. Vzhľadom k osobitosti tejto oblasti zohráva nezastupiteľnú úlohu výchova a vzdelávanie, ktoré sú v gescii rezortu Ministerstva školstva SR.

CIEĽ A METODIKA PRÁCE

Cieľom príspevku je analýza súčasného stavu v oblasti obrany, civilnej ochrany a krízového manažmentu vo vzdelávacej sústave SR z hľadiska ich nezastupiteľnej úlohy na zachovaní bezpečnosti štátu a zároveň poukázať na skutočnosť, že pre zachovanie bezpečnosti je rovnako potrebné i predchádzanie vzniku ohrození, rizík a krízových situácií a eliminácia rizikových fenoménov akými sú terorizmus, tolerancia ku xenofóbii a rasizmu, narastajúca drogová závislosť a pod.

Podkladové údaje sme získali z web stránok a dostupnej literatúry. Z obsahového hľadiska sme sa zamerali na:

- prípravu na obranu, civilná ochrana a prípravu obyvateľstva na riešenie krízových situácií na základných a stredných školách,
- krízový manažment na vysokých školách.

VÝSLEDKY A DISKUSIA

Bezpečnostná politika, ktorá má k dispozícii stratégiu, resp. ucelenú bezpečnostno-politickú stratégiu, vychádza zo záujmov krajiny a jej obyvateľstva. Zmyslom štátu je chrániť obyvateľstvo krajiny a samotný štát pred vonkajšími aj vnútornými bezpečnostnými rizikami. Trvať na vlastných bezpečnostno-politických záujmoch a zvýrazňovať ich pred záujmami iných krajín, poprípade záujmami medzinárodných integračných zoskupení, ktorých je SR členom (v prvom rade NATO a EÚ), nie je v rozpore so záväzkami voči týmto organizáciám.

Bezpečnostno-politické záujmy SR je potrebné nielen definovať, ale aj hierarchizovať. Len vďaka kategóriám priorít bezpečnostno-politických záujmov budú orgány zodpovedné za rozhodovací proces schopné reagovať pružne a pohotovo na bezpečnostné potreby štátu.

Všeobecnými prioritami, z ktorých vychádza kategorizácia bezpečnostno-politických záujmov podľa dôležitosti, sú *hodnoty* v hierarchickom poradí sloboda, mier a bezpečnostná stabilita.

Kľúčovým bezpečnostno-politickým záujmom – bezpečnostno-politickou prioritou SR už nie je dosiahnutie členstva v Severoatlantickej aliancii, ale aktívna účasť na tvorbe

kolektívnej obrany vnútri NATO. Aliancia ostáva prioritou pri ochrane bezpečnostno-politických záujmov štátu z hľadiska tzv. tvrdej bezpečnosti. Tento uhol pohľadu na bezpečnosť ponecháva referenčný rámec NATO ako prioritu pri teritoriálnej obrane a prisudzuje článku č. 5 Zmluvy o NATO nezmenený význam. Samozrejme nová agenda – obrana bezpečnosti novým spôsobom, t.j. projekciou stability ovplyvňuje, že teritoriálna obrana zostáva kľúčovou funkciou, ale už nie je možné chrániť bezpečnosť bez čelenia potenciálnym rizikám a hrozbám vychádzajúcim spoza hraníc.

Z druhého piliera Európskej únie, konkrétne z Európskej bezpečnostnej stratégie z decembra 2003 naopak vyplývajú priority nového pohľadu na širší kontext bezpečnostno-politických záujmov SR. Prioritizácia záujmov Európskej bezpečnostnej stratégie vyplýva zo vzájomne previazanej hierarchizácie dvoch rovín bezpečnostno-politických hrozieb: vecnej a regionálnej. Vo vecnej rovine Európskej bezpečnostnej stratégie nájdeme priority terorizmu, zbraní hromadného ničenia a tzv. neúspešných štátov (vrátane organizovaného zločinu). Regionálna rovina záujmu EÚ o problematiké regióny vyčleňuje Západný Balkán, Stredozemie/Stredný východ a Rusko.

Všeobecné stanovenie priorít, od ktorých sa odvíja špecifikácia, sa tak stáva samostatnou prioritou. Hierarchizácia vlastných bezpečnostno-politických záujmov a cieľov vytvára transparentnosť smerov do vnútra – k vlastným rozhodovacím inštitúciám a orgánom – aj smerom k partnerom v NATO a v EÚ. Definícia hierarchizovaných bezpečnostno-politických záujmov SR je súčasne prioritou aj smerom k partnerom v oboch selektívnych integračných zoskupeniach, pretože vytvára predpoklady pre multinacionálny prístup k riešeniu bezpečnostných problémov v hraniciach oboch inštitúcií aj mimo nich.

I. PRÍPRAVA NA OBRANU, CIVILNÁ OCHRANA A PRÍPRAVA OBYVATELSTVA NA RIEŠENIE KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ NA ZÁKLADNÝCH A STREDNÝCH ŠKOLÁCH

Vzdelávanie a výchova mladej generácie ako faktor ovplyvňujúci predchádzanie vzniku potencionálnych hrozieb a rizík, zohráva nezastupiteľnú úlohu.

V zmysle teoretickej analýzy problematiky bezpečnosti sa javí neustála potreba adekvátnym spôsobom reagovať na možné hrozby a potencionálne riziká nielen zo strany tzv. „silových“ rezortov ale zo strany všetkých rezortov. Nie je tomu inak ani zo strany rezortu školstva.

Povinnosti vyplývajúce jednotlivým rezortom pri „príprave na obranu a civilnú ochranu“ ustanovujú i konkrétne všeobecne záväzné právne predpisy. Pre rezort školstva možno za všetky spomenúť napr. zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, kde sa v § 3 ods. 4 hovorí:

„príprava občanov na obranu štátu je súhrn opatrení vo výchovno-vzdelávacom procese na základných školách a stredných školách zameraných najmä na brannú výchovu a brannú prípravu, zdravotnú prípravu, záujmovú činnosť, technickú činnosť a športovú činnosť“,

a zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov, kde sa v § 9 ods. 2 hovorí:

„ministerstvá, do ktorých pôsobnosti patrí riadenie výkonu štátnej správy na úseku školstva, zabezpečujú, aby obsah výchovy a vzdelávania na všetkých druhoch a typoch škôl v primeranom rozsahu zahŕňal aj otázky civilnej ochrany“.

Plnenie vyššie citovaných právnych predpisov, ale i riešenie problematiky predchádzania vzniku krízových javov, ktoré môžu viesť k narušeniu stability a bezpečnosti systému ako celku je v rezorte školstva rozpracované v širokej rade predmetov, a to nielen v predmetoch prírodovedného zamerania, ale i v predmetoch humanitného zamerania.

Vo vzdelávacom systéme na úrovni základných a stredných škôl je v súčasnej dobe rozpracovaný systém vzdelávania v predmetnej oblasti civilnej ochrany a to v rámci učebných osnov cyklu „Ochrana človeka a prírody“, ktoré schválilo Ministerstvo školstva SR s platnosťou od 1. septembra 2002.

Učivo „Ochrana človeka a prírody“ svojim špecifickým obsahom a zameraním cieľavedome pôsobí na mravné, intelektuálne, fyzické a psychické vlastnosti žiakov. Rozvíjaním týchto vlastností sa utvárajú požadované schopnosti potrebné na prípravu k riešeniu mimoriadnych udalostí. Žiaci zároveň získavajú nevyhnutné vedomosti, zručnosti, poznatky a návyky potrebné na prežitie pri vzniku mimoriadnych udalostí.

Obsahovú zložku učiva napĺňajú tematické celky s nasledovným obsahom:

- riešenie mimoriadnych udalostí – civilná ochrana,
- zdravotná príprava,
- pobyt a pohyb v prírode a jej ochrana,
- dopravná výchova,
- výchova k bezpečnému správaniu.

Ako organizačné formy na realizáciu učiva „Ochrana človeka a prírody“ sa využívajú *didaktické hry* „DH“ (1. – 4. roč. základnej školy, koná sa 1 krát v školskom roku v trvaní 4 hodín, pred DH sa realizuje deň prípravy najmä na teoretickú časť v rozsahu 2 – 4 hodín), *účelové cvičenia* „ÚC“ (5. – 9. roč. základnej školy a na strednej škole, koná sa 2 krát v školskom roku po 5 hodín spravidla na jeseň a jar, na strednej škole sa uskutočňuje v 1. a 2. ročníku 2 krát v školskom roku v rozsahu 6 hodín, pred ÚC sa realizuje deň prípravy najmä na teoretickú časť učiva v rozsahu 3 – 5 hodín) a *kurz na ochranu človeka a prírody* (v 3. ročníku na stredných školách v rozsahu 3 dní po 7 hodín výcviku, v dvojročných učebných odboroch SOU sa kurz koná v 2. ročníku).

S výučbou civilnej ochrany na školách úzko súvisí i krúžková činnosť, výtvarné súťaže napr. „Civilná ochrana očami detí“ a zapájanie sa žiakov do branno-športových súťaží mladých záchranárov civilnej ochrany. Súťažiam mladých záchranárov civilnej ochrany sa venuje neustála pozornosť i metodická pomoc zo strany učiteľov, Zväzu civilnej ochrany SR, Úradu civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR, Vzdelávacieho a technického ústavu civilnej ochrany, stredísk prípravy VTÚ CO, Ministerstva školstva SR a odborov krízového riadenia krajských a obvodných úradov.

Súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany nie sú výlučne iba preskúšaním získaných teoretických a praktických poznatkov, vedomostí a zručností ale i návodom pre základné a stredné školy ako organizovať mimoškolskú činnosť.

Pri otázke výchovy a vzdelávania v oblasti civilnej ochrany treba zvlášť vyzdvihnúť spoluprácu rezortu so Zväzom civilnej ochrany SR, ktorý je dobrovoľnou, vlasteneckou, humánnou, politicky nezávislou, branno-spoločenskou občianskou organizáciou, ktorej hlavným poslaním je plnenie celospoločenských úloh civilnej ochrany v súlade so zákonom č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a v zmysle Dodatkových protokolov I a II k Ženevským dohovorom z augusta 1949.

Zväz orientuje svoju činnosť predovšetkým na realizáciu osvetových a výcvikových programov zameraných na humánnu výchovu mládeže, na prípravu obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc v prípade vzniku mimoriadnej udalosti, ako aj na propagáciu a popularizáciu civilnej ochrany. Prioritou činnosti zväzu na úrovni republikového orgánu i všetkých organizačných článkov je práca s mládežou. Ide najmä o realizáciu osvetových a výcvikových programov civilnej ochrany. Takou je hlavne príprava mladých záchranárov civilnej ochrany, v rámci ktorej sa žiaci základných škôl pripravujú na prácu v oblasti záchranárskej činnosti. Pripravujú sa v krúžkoch a kluboch mladých záchranárov civilnej ochrany a ochrancov prírody a pripravujú sa v súlade s už spomínaným učivom *Ochrana*

človeka a prírody. Jedným z cieľov tejto činnosti je i odpútanie detí a mládeže od negatívnych javov v spoločnosti, v prevažnej miere je to boj proti drogám a kriminalite mládeže.

Doterajšie skúsenosti potvrdili, že deti a mládež majú záujem o túto formu využívania voľného času. Taktiež sa potvrdilo, že práve prostredníctvom detí a mládeže sa osveta v oblasti prípravy obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc dostáva až k rodičom.

I napriek všetkým pozitívam, ktorými uvedené činnosti a aktivity propagovali opodstatnenosť a dôležitosť civilnej ochrany, nevyhla sa ani tejto oblasti problematika finančného zabezpečovania spomínaných aktivít. Vďaka vôli zainteresovaných pracovníkov pôsobiacich v oblasti civilnej ochrany sa našlo riešenie i tejto situácie a rozhodlo sa, že činnosti orientované na deti a mládež budú zabezpečovať odbory krízového riadenia krajských a obvodných úradov v úzkej súčinnosti členov zväzu civilnej ochrany, ktorí bohatými skúsenosťami z práce s mládežou budú naďalej prispievať k výchove mladej generácie v oblasti civilnej ochrany.

Na posilňovaní podpory pri práci s mládežou v oblasti civilnej ochrany sa Útvar krízového riadenia Ministerstva školstva SR, spolu s krajskými školskými úradmi, chce aktívne podieľať a zapájať sa do spolupráce nie iba s vrcholnými orgánmi civilnej ochrany a odbormi krízového riadenia krajských a obvodných úradov, ale i do spolupráce s vyššími územnými celkami a obcami, ktorí sú zriaďovateľmi prevažnej väčšiny základných a stredných škôl.

Nemenej významnú úlohu zohráva i spolupráca rezortu školstva s Úradom civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR pri vydávaní príručiek civilnej ochrany, napr. príručka „*Informácia civilnej ochrany pre riaditeľov škôl*“ a príručka „*Čo má každý vedieť v prípade ohrozenia*“, ďalej propagácia zo strany Útvaru krízového riadenia Ministerstva školstva SR pri časopise „*Civilná ochrana*“, kde sú pravidelne uverejňované metodické pomôcky k spracovaniu dokumentácie civilnej ochrany pre školy. Rovnako významná je i spolupráca rezortu so Vzdelávacím a technickým ústavom civilnej ochrany – strediskami prípravy, hlavne pri propagácii kurzov civilnej ochrany pre riaditeľov a učiteľov škôl, do ktorých sa zapája stále viac riaditeľov a učiteľov základných a stredných škôl.

II. KRÍZOVÝ MANAŽMENT NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Z hľadiska vzťahu vysokých škôl a krízového manažmentu zohrávajú vysoké školy nezastupiteľnú úlohu pri príprave odborníkov v danej predmetnej oblasti. Problematika krízového manažmentu je dnes vyučovaná, tak na štátnych ako i na verejných vysokých školách.

Za štátne vysoké školy možno spomenúť *Akadémiu policajného zboru v Bratislave*, kde je možnosť štúdia v akreditovaných študijných programoch *Bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku* a *Bezpečnostnoprávne služby vo verejnej správe*. Absolventi študijného programu *Bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku* majú možnosť uplatnenia sa napr. ako bezpečnostní pracovníci – špecialisti v štátnych a neštátnych bezpečnostných službách a organizáciách a pod. a absolventi v študijnom programe *Bezpečnostnoprávne služby vo verejnej správe* majú možnosť uplatnenia sa ako špecialisti alebo manažéri bezpečnostných verejno-právnych služieb na nižších stupňoch riadenia miestnej štátnej správy a územnej samosprávy na úseku všeobecnej vnútornej správy, ochrany pred požiarmi, civilnej ochrany, obrany a krízového manažmentu.

U verejných vysokých škôl zohrávajú významnú úlohu pri vzdelávaní v krízovom manažmente dve vysoké školy – *Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre* a *Žilinská univerzita v Žiline*.

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre na *Fakulte európskych štúdií a regionálneho rozvoja* ponúka možnosť bakalárskeho i inžinierskeho štúdia nielen v akreditovaných študijných programoch *Európske rozvojové programy*, *Regionálny rozvoj*,

Manažment rozvoja vidieckej krajiny a vidieckeho turizmu, ale i v akreditovaných študijných programoch bakalárskeho štúdia zahŕňajúceho problematiku krízového manažmentu, t.j. *Manažment prírodných zdrojov*, *Manažment životného prostredia* a *Ochrana pred prírodnými a hospodárskymi katastrofami*. V študijnom programe *Ochrana pred prírodnými a hospodárskymi katastrofami* je možnosť štúdia nielen v bakalárskom štúdiu, ale i v štúdiu inžinierskom a v ostatných dvoch študijných programoch sa pripravuje inžinierske štúdium.

Pri študijnom programe ***Manažment prírodných zdrojov*** je študijný plán zostavený z predmetov teoretického základu, akými sú chémia, biológia, ekológia, klimatológia, hydrológia. V ďalšom štúdiu získava študent odborné poznatky v predmetoch ako sú prírodné zdroje ich využitie a ochrana, oceňovanie prírodných zdrojov, mimoprodukčné funkcie prírodných zdrojov, manažment chovu rýb a voľne žijúcich zvierat, ochrana voči prírodným katastrofám. Tieto predmety sú doplnené predmetmi práva, informatiky a štatistickej analýzy. Študent sa oboznámi aj s metodikou prípravy projektov, získavaním podkladov na ich prípravu, ich spracovaním a využívaním.

Absolvent bakalárskeho štúdia sa uplatňuje ako poradca a konzultant v súkromných firmách a finančných inštitúciách, v štátnej správe, ako hovorca a analytik pre využívanie a manažment prírodných zdrojov. Ako úradník v inštitúciách, kde sa hodnotia škody spôsobené antropogénnymi vplyvmi a prírodnými katastrofami. Absolvent je schopný pripravovať podklady pre vydávanie odborných rozhodnutí v príslušnom odbore štátnej služby, čo mu umožní jeho zaradenie do stálej štátnej služby. Absolvent pripravovaného inžinierskeho štúdia sa uplatní v poradenstve v domácich a medzinárodných inštitúciách, vo vládných agentúrach, vo všeobecnej a špeciálnej štátnej správe, v projekčných organizáciách, výskumných a vývojových pracoviskách. Ako konzultant v otázkach manažmentu prírodných zdrojov, v nadáciách, agentúrach ŽP, ako poradca pri príprave integračných materiálov do EÚ a rokovaniach vyplývajúcich z členstva v EÚ, vo výskume a vysokom školstve.

Pri študijnom programe ***Manažment životného prostredia*** študijný plán pozostáva z predmetov prírodovedného základu (geografia, pedológia, chémia, biológia, ekológia, matematika), je doplnený predmetmi legislatívy a predmetmi spoločenskými (sociológia, ekofilozofia), ekonómie a manažmentu. Z odborných predmetov zameraných na analýzu zložiek životného prostredia absolvuje študent tvorbu a ochranu životného prostredia, technológie na ochranu životného prostredia, pôdohospodárske technológie a ich vplyv na životné prostredie, meteorológiu a ochrana ovzdušia. Štúdiom predmetov informatiky (počítačové spracovanie informácií, programová evidencia hospodárskych operácií, integrovaný operačný systém podniku) nadobúda schopnosť pracovať s informačnými zdrojmi.

Absolvent bakalárskeho štúdia sa uplatní ako odborný pracovník v útvaroch verejnej správy pre tvorbu a ochranu životného prostredia, v priemyselných, poľnohospodárskych a iných podnikoch a organizáciách, zaoberajúcich sa monitorovaním a vyhodnocovaním stavu ŽP. Absolvent pripravovaného inžinierskeho štúdia sa uplatní ako systémový environmentálny manažér v podnikovej a firemnej sfére. Bude riadiť odbory verejnej správy na všetkých úrovniach, obzvlášť úsek životného prostredia. Je spôsobilý pracovať v poradenstve, projektových organizáciách, vo výskume pri koncipovaní výrobných procesov na environmentálnych princípoch. Získa dostatok poznatkov k nadobudnutiu oprávnenia vykonávať environmentálny audit v rámci EÚ.

V študijnom programe ***Ochrana pred prírodnými a hospodárskymi katastrofami*** sú na začiatku štúdia do študijného plánu zaradené predmety poskytujúce prírodovedný základ (fyzika, hydrológia, chémia, geológia, ekológia, deskriptívna geometria), právny základ, informatika a logistika, geografický informačný systém a diaľkový prieskum zeme. V ďalšom štúdiu získava študent informácie o prírodných katastrofách (stabilita zemského povrchu a jeho narušenie, radiácia, biologické a chemické ohrozenie). V odborných predmetoch

(ochrana pred povodňami, protipožiarna ochrana, výstavba provizórnych bytov, zásobovanie potravinami a organizácia zdravotníckej služby v krízovom období) si osvojí rizikové faktory nebezpečenstva, prevenciu a riešenie stavu.

Absolvent bakalárskeho štúdia sa uplatňuje ako poradca a konzultant v súkromných firmách a finančných inštitúciách, v štátnej správe, ako hovorca a analytik pre prevenciu, riešenie krízových situácií, alternatívne využívanie existujúcich a náhradných zdrojov. Ako úradník v inštitúciách, kde sa hodnotia škody spôsobené antropogénnymi vplyvmi a prírodnými katastrofami. Absolvent inžinierskeho štúdia sa uplatňuje v súkromných podnikoch, v poradenstve, v domácich a medzinárodných poradenských inštitúciách, vo vládných agentúrach, vo všeobecnej a špeciálnej štátnej správe, v projekčných organizáciách, výskumných a vývojových pracoviskách. Ako konzultant v otázkach riešenia krízových situácií, krízového manažmentu prírodných a umelých zdrojov, agentúrach ŽP, vo výskume a vysokom školstve.

Na *Žilinskej univerzite v Žiline* sa problematike vzdelávania v oblasti krízového manažmentu venuje *Fakulta špeciálneho inžinierstva* konkrétne *Katedra krízového manažmentu*, ktorá je pracoviskom s odbornou i organizačnou garanciou prípravy odborníkov krízového riadenia v študijnom odbore *Občianska bezpečnosť*.

Katedra pripravuje vysokoškolsky vzdelaných odborníkov, krízových manažérov, ktorí sú schopní plniť úlohy procesov rizikového a krízového riadenia v štátnej správe a v samospráve, v podnikateľskej sfére a v inštitúciách zaoberajúcich sa ochranou životného prostredia. Katedra pripravila novú akreditáciu študijného odboru *Občianska bezpečnosť* (Civil Security) - trojstupňový študijný program pre študentov denného i externého štúdia.

Absolventi sú pripravovaní na profesiu krízový manažér. Ovládajú metódy riešenia krízových javov, sú schopní analyzovať riziká v rôznom prostredí a riadiť činnosti vo verejnej správe, vo výrobných i nevýrobných organizáciách, ktoré sú spojené s riešením a elimináciou negatívnych dôsledkov krízových javov. V rámci celoživotného vzdelávania organizuje a uskutočňuje výučbu v účelových a špecializovaných kurzoch orientovaných na postgraduálnu prípravu pracovníkov krízového manažmentu v rezortoch Ministerstva hospodárstva SR, Ministerstva obrany SR a Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR, ako aj v ďalších rezortoch a rôznych organizáciách podieľajúcich sa na krízovom riadení.

Absolventi získavajú nasledovné vedomosti, schopnosti a zručnosti:

- tvorivé aplikovanie získaných vedomostí v špecifickom prostredí krízového riadenia,
- uplatňovanie vlastných postupov a tvorivých invencií pri odhaľovaní rizík a ohrození v danom prostredí,
- uplatňovanie osobitých nástrojov, síl a prostriedkov na riešenie vzniknutých krízových javov,
- hľadanie nových riešení a ich tvorivé uplatňovanie v praxi, účelne prispôsobovanie zahraničných skúseností na vlastné podmienky,
- uplatňovanie vedeckých metód riadenia v podmienkach krízového manažmentu,
- využívanie techniky a zaužívaných postupov na získavanie zodpovedajúcich informácií o vývoji krízových javov,
- riadenie podriadených s dôrazom na zložité podmienky riešenia krízových javov,

- pochopenie vývoja ním kontrolovaných dejov, procesov a činností a vyvodzovanie z nich adekvátnych záverov,
- koncepčne riadenie preventívnych opatrení a minimalizovanie predpokladov vzniku možných kríz,
- efektívne pôsobenie ako jednotlivec, ako člen a ako vedúci tímu,
- účinná aplikácia záverov a koncepcií vyšších správnych orgánov do vlastnej práce,
- udržiavanie kontaktu s vývojom problematiky krízového riadenia a presadzovanie zmien do praxe.

Vedecká práca katedry sa orientuje na rozvoj teórie a praxe rizikového a krízového manažmentu. Dôraz sa kladie na všeobecnú teóriu rizík a rizikové riadenie v podnikateľskom prostredí, ale aj v podmienkach verejnej správy. V rámci výskumnej činnosti sa pracovníci katedry zaoberajú osobnosťou krízového manažéra, komunikáciou v krízových situáciách, sociologickým a sociálno-psychologickým rozmerom riešenia krízových situácií a zvyšovania efektívnosti prípravy krízových manažérov.

Literatúra

1. **Kolektív autorov.** 2005. *Ako na vysokú školu*. Bratislava: Ústav informácií a prognóz školstva, 2005. 364 s. ISBN 80-7098-395-7
2. **Kolektív autorov.** 2004. *Hodnotenie bezpečnostného prostredia*. Bratislava: Inštitút obrany a bezpečnosti MO SR, 2004. 179 s.
3. **Kolektív autorov.** 2005. *Kurzy civilnej ochrany - príručka*. Slovenská Ľupča: Vzdelávaci a technický ústav civilnej ochrany, 2005. 48 s.
4. **Kolektív autorov.** 2004. *Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2003-2004*. Bratislava: Inštitút bezpečnostných a obranných štúdií MO SR, 2004. 354 s. ISBN 80-88842-71-9
5. **Kolektív autorov.** 2005. *Projekt vzdelávania zamestnancov útvarov krízového riadenia ústredných orgánov štátnej správy - príručka*. Bratislava: Centrum vzdelávania MPSVR SR, 2005. 28. s
6. **Kolektív autorov.** 2005. *Zbrane hromadného ničenia - aktuálna bezpečnostná hrozba*. Bratislava: Inštitút bezpečnostných a obranných štúdií MO SR, 2005. 262 s. ISBN 80-88842-76-X
7. web stránky: <http://www.uniag.sk/>
<http://www.fesrr.uniag.sk/>
<http://www.utc.sk/>
<http://fsi.utc.sk/>
<http://fsi.utc.sk/kkm/>
<http://apz.minv.sk/>
<http://www.statpedu.sk/>
<http://www.uips.sk/>
<http://www.mosr.sk/>
<http://www.uco.sk/>

Kontaktná adresa autora:

Ing. Monika **Hudáková**, PhD., Katedra európskych štúdií, Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Mariánska 10, 949 76 Nitra, tel.: 00421 37 6524 004, e-mail: Monika.Hudakova@uniag.sk